

KÖZÉPEURÓPAI KÉRDÉSEK

AZ ANSCHLUSS ÉS A DUNAI ÁLLAMOK KÜLKERESKEDELME

Az Anschluss és Csehszlovákia körülkerítése egész sereg lényeges változást idézett elő Középeurópa gazdasági és pénzügyi életében. Ezek a változások egyrészt az érdekelt államok külkereskedelmére, másrészt ugyanezen államok ipari termelésére s különösen a textiliparra vonatkoznak. Ugyancsak felvetődött egy sereg tranzit és szállítási probléma is, nemcsak Csehszlovákiával s Németország két új szomszédjával, Magyarországgal és Jugoszláviával kapcsolatban, hanem Olaszországgal és Romániával is s ezek a problémák nem közömbösek a Földközi-tenger keleti medencéjének egyetlen államára sem.

Ha a dunai államok külkereskedelmét nézzük, egyetlen pillantás ezeknek a kivételére és behozatalára igen jellemző tanulsággal szolgálhat, különösen, ha az 1937-es adatokat összevetjük az 1929-esekkel. Ennek a táblázatnak összeállításánál eltekintünk attól, hogy az 1938 március 12. előtti Németországot és Ausztriát külön tüntessük fel, mint-hogy az Anschluss következtében mindkét területnek a többi államokkal való külkereskedelmi kapcsolatai természetesen csökkennek. Németország importálni fog Ausztriától és viszont, igen sok olyan árut, amit azelőtt mindketten különböző dunai államokból szereztek be. Így pl. Ausztria szénkészletének nagyrésztét, amit eddig Csehszlovákiában fedezett, Németországból fogja beszerezni s ugyanez vonatkozik megfordítva a fára.

Ausztria és Németország együttes külkereskedelmét igen jellemzően mutatja az alábbi táblázat:

Nagynémetország	exportja %-ban		importja %-ban	
	1937	1929	1937	1929
Csehszlovákia	20.0	34.3	19.7	32.8
Magyarország	41.1	42.1	44.2	33.2
Jugoszlávia	35.2	24.1	42.7	33.0
Románia	26.3	37.0	37.5	36.6
Bulgária	47.3	42.5	58.2	29.8

A régi Németország kereskedelmi térhódítása Középeurópában természetesen ennél jóval jelentősebb volt, mert Ausztria csaknem minden szükségletét fedezte.

Majdnem minden állam esetében láthatjuk, hogy Németország kivétele a dunai államokba sokkal gyorsabban növekedett, mint ugyanazokból való behozatala. Egyedül Csehszlovákia kivétel ez alól, főleg azért, mert szükségleteit utóbb igyekezett inkább Nyugateurópában, különösen Angliában fedezni.

Németország az Anschluss előtt, részint fegyverkezése, részint „négyéves terve” érdekében rengeteg nyersanyagot és mindenféle ipari terméket vásárolt a dunai államokból, anélkül, hogy devizával vagy saját ipari termékeivel fizette volna. Következésképp az érdekelt államok külkereskedelmi mérlegében jelentékeny deficit mutatkozott, kivéve Csehszlovákiát. A dunai államok akaratlanul Németország hitelezőivé lettek, ami lényegesen növelte Berlintől való gazdasági függőségüket, minek következtében kénytelenek voltak különböző clearing-egyezményekkel ipari termék-szükségeiket egyre nagyobb hányadát Németországtól vásárolni, anélkül, hogy egyensúlyt tudtak volna teremteni kereskedelmi és fizetési mérlegeik között.

Itt jött létre az, hogy a nyugati államok, mindenekelőtt Anglia teljesen kiszorultak a dunai és a balkáni államok kereskedelméből s a kon-

tinens e része Németország gazdasági gyarmatává lett.

Míg Németország Csehszlovákia összehozatalának előbb 19.4 százalékát tette, ami 1937-ben 15.0 százalékra csökkent, addig Csehszlovákia németországi exportja még rohamosabban esett (25 százalékról 13.7-re). Igen valószínű, hogy az Anschluss következtében még nagyobb változások lesznek észlelhetők. Németország amúgy sem nagy jelentősége a csehszlovák külkereskedelemben még kisebb lesz s a cseh export, melynek előbb jórésze Németország felé irányult, a nyugati államok felé orientálódik. Ezzel egyidejűleg azokat az árukat, melyeket Csehszlovákia eddig Németországból szerzett be, Angliából, dominiumaiból és gyarmataiból, valamint az Egyesült Államokból és Franciaországból fogja importálni. Ezért azután az utóbbi időben mind élénkebbé vált kereskedelmi összeköttetései ezekkel az államokkal méginkább megerősödnek.

Nem valószínű tehát, hogy a külkereskedelem ilyen alakulása Csehszlovákia szempontjából komolyabb következményekkel járna, egyrészt, mert jelentősége utóbb egyre kisebbedett, másrészt pedig, mert Németország továbbra is kénytelen lesz különböző nyersanyagokat vásárolni Csehszlovákiában, különösen azokat a nyersanyagokat, amiket nyugati államokból csak deviza ellenében szerezhetne be. Ami a régi Ausztriát illeti, Csehszlovákiából való bevitelének legjelentősebb részét a szén tette. Az erre vonatkozó szerződéseket június 30-ra felmondták. Hogy a szükséglet fedezhető legyen belföldről s esetleg némi devizát is jelentősen, Németország a felszülézi szénbányák fokozott kiaknázásába kezdett.

A cseh textil-export szintén lényeges csökkenést szenved. 1937-ben Csehszlovákia 270 millió csehszlovák értékű szövetet és egyéb textilárut adott el Ausztriának, ami a cseh kivitelnek csaknem egyharmadrésze. Egyrészt azonban a cseh exportnak nem végzetesen nagy része esik el ezáltal, másrészt a Németországba és Ausztriába történt kivitelének zömét olyan cikkek teszik, melyekre könnyűszerrel talál piacot különösen ott, ahol cserébe nyersanyagot vásárol.

Egészen más a helyzet a többi dunai államokra vonatkozóan. Sok függ ebben a tekintetben annak az angol-francia tervnek megvalósulásától, mely Középeurópa gazdasági felsegítését célozza. Ha a dunai államok, különösen mezőgazdasági termékeik, bányatermékeik és olajkivitelük tekintetében a nyugati államok felé igyekeznek kiépíteni külkereskedelmüket s a kapott deviza ellenében szükségleteiket nem német, hanem csehszlovák áruval fedezik, elkerülhető lesz a német gazdasági nyomás növekedése Középeurópában. Nem kell elfelejteni, hogy minden vagon termény vagy petróleum, mely nem Németország, hanem nyugat felé megy ki, pozitív veszteség a német fegyverkezés számára s így a háborús veszélyre, amit ez jelent. Középeurópa ily módon való felsegítésének kérdése tanulmányozás alatt van. Magyarország például ajánlatot kapott Angliától idej mezőgazdasági terményfölöslege 75 százalékára. Szükségszerű, hogy ezek a tények a középeurópai államok egyre szorosabb gazdasági kapcsolataihoz vezessenek. Egyébként, Csehszlovákiától eltekintve, a dunai államok gazdasági, pénzügyi, sőt politikai tekintetben is Nagynémetország gyarmataivá válnak.

Ma Csehország az egyedüli ezek közül az államok közül, amelynek elég ereje van védekezni a német érdekek ravasz befurakodása ellen. A többi dunamedencei államok jövője pedig nagymértékben függ attól, hogy Nyugateurópa gazdasági segítségére támaszkodva, mennyiben tudják kivonni magukat a Nagynémetország gyarmatává válás kísértése alól. (G.)